

החיזוק של יחידת "איפכא מסתברא" באמ"ן, בעקבות מחדלי 7/10

כלקח מהפתעת חמאס וכשל הקונספציה: ראש אמ"ן שלומי בינדר החליט להגדיל את מחלקת הבקרה ולהרחיב את תחומי אחריותה. המשמעות: סמכויותיה יתפרסו על פני כל האגף - ולא רק על היבטי מחקר. בראש המחלקה, שתאגד את תפיסות חטיבת המחקר, יעמוד תא"ל (מיל') משה שנייד, לשעבר קצין המודיעין הראשי באגף

יוסי יהושוע | עודכן 07:04: 3.1.2025 YNET

אחת ההמלצות המוכרות של ועדת אגרנט, שחקרה את כשלי [מלחמת יום כיפור](#) (בימים שעוד הקימו ועדות חקירה ממלכתיות בעקבות מחדלים), הייתה הקמת מערכת בקרה באגף המודיעין. השם שלה, "איפכא מסתברא", התגלה ב-7 באוקטובר כריק מתוכן: עוד ועוד עדויות טענו כי אין למחלקה יכולת של ממש למלא את תפקידה ולאתגר את חטיבת המחקר של אגף המודיעין, שתחתיה היא ישבה. אולם כבר עתה, בטרם פורסמו התחקירים הרשמיים, בצה"ל עובדים על מהפכה.

ל y-net ו"ידיעות אחרונות" נודע כי ראש אגף המודיעין, אלוף שלומי בינדר, החליט להגדיל משמעותית את מחלקת הבקרה וכן את תחומי האחריות שלה, כך שהיא בעצם תהווה חטיבה (כלומר במעמד של חטיבת המחקר ו-8200, למשל). בהתאם, בראשות היחידה יעמוד קצין בדרגת תא"ל במיל', שהסכים לחזור לצבא.

מעתה, סמכויות ה"איפכא מסתברא" יתפרסו על כל אגף המודיעין ולא רק על היבטי מחקר. במקום לשאול שאלות קשות רק על הכוונות של האויב – לבחון לעומק בעיניים ביקורתיות גם את היכולות שלו. לדוגמה: עד עתה, המחלקה נדרשה לאתגר את ההערכה שלפיה "חמאס מורתע". כעת יוטל עליה לאתגר את מודל ההתרעה המודיעינית בפיקוד הדרום, את המחקר הצבאי על ארגוני טרור וגם את המודיעין שנאסף מהשטח. כך, מקווים בצבא, ניתן יהיה לא רק למנוע היווצרות של קונספציות שגויות, אלא גם לנטרל מבעוד מועד את הפוטנציאל הקטלני שלהן.

גם זהות מפקד היחידה המסתמן מהווה מסר לחשיבות המהלך. מדובר בתא"ל (במיל') משה שנייד, שהיה קצין המודיעין הראשי באגף עד לפני שש שנים. שנייד, במקור מגוש קטיף ובוגר ישיבת נתיב מאיר, התגייס כלוחם, עבר למקצועות המודיעין ועבד בתפקידי שטח, בהם קצין המודיעין של פיקוד הצפון. בהמשך היה ראש חטיבת המחקר וכאמור קצין המודיעין הראשי. המינוי טרם סוכם סופית, אך ל y-net ו"ידיעות אחרונות" נודע שהוא נעתר לבקשת

הצבא לחזור ולקחת חלק בשיקום האגף. אם ימונה, שנייד יהיה הקצין השני שחוזר לאמ"ן מהאזרחות, לצד [אל"ם א', שעתיד לשמש כמפקד 8200](#).

העמדת שנייד בראש החטיבה אמורה להשיב לתפקיד מהיוקרה שאבדה לו. בעבר, כיהנו שם דמויות דומיננטיות כמו יעקב עמידרור ועמוס גלעד, שאתגרו את חטיבת המחקר עד כדי חיכוכים. במשך שנים מעמדה של המחלקה סבל מהידרדרות והשפעתה צומצמה, עד כדי עיסוק כמעט בלעדי במחקר אסטרטגי ובהערכות הקשורות אליו. כך, בין השאר, נוצרה התדהמה בעקבות מתקפת [חמאס](#): מחלקת בקרה קטנה וחלשה לא מדגדת מערכת שלקתה בעיוורון והתמכרה לשקט.

לשדרוג המחלקה יש גם היבט פוליטי: רק לאחרונה אישרה ועדת השרים לענייני חקיקה את קידום [הצעת החוק להקמת מחלקת מודיעין חדשה](#), לגיבוש תפיסת מודיעין חלופית, שתהיה בשליטת ראש הממשלה. תפקידה יהיה כביכול "לערער על קונספציות שבהן שבויים גופי המודיעין המרכזיים", כלומר הצבא, שב"כ, המועצה לביטחון לאומי והמוסד. ההצעה, שנולדה לאחר [פרשת המסמכים הסודיים](#), אמורה לאפשר למחלקה גישות לכל המידע הקיים וממשק ישיר עם נתניהו. בהצעת החוק צוינה חולשתה של מחלקת הבקרה.

גם בשל כך, יהיה מעניין לעקוב אחר התנהלות שר הביטחון בנושא. ישראל כ"ץ אמור לאשר את מינוי שנייד, אך הוא כידוע מעכב את דיוני השיבוצים עד לסיכום תחקירי המחדל. אולי העבודה הראשונה של מחלקת "איפכא מסתברא" תהיה להעריך אם התוכנית שכבר אושרה על-ידי הרמטכ"ל אכן תצא לפועל.